

ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ СТАМБУЛЬСЬКИХ ПЕРЕГОВОРІВ 16 ТРАВНЯ 2025 РОКУ: ВИКЛИКИ, РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Віктор БЕДЬ,

НДІ стратегічних та політико-правових досліджень

Карпатського університету імені Августина Волошина

I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕРЕГОВОРІВ

16 травня 2025 року в Стамбулі відбулися перші за три роки повномасштабної російсько-української війни прями переговори між офіційними делегаціями України та Російської Федерації. Цей дипломатичний акт відбувся за участі Туреччини як держави-гаранта безпекового діалогу. Хоча сторони не досягли проривних домовленостей, сама подія мала значення як з внутрішньополітичного, так і з міжнародно-правового погляду.

З огляду на значні втрати, яких зазнає Україна (насамперед людські, демографічні, інфраструктурні та економічні), а також на загрозу самому існуванню української державності, надзвичайно важливо вибудувати відповідальну, стратегічну та дипломатично гнучку позицію. Україна повинна, у взаємодії з ключовими міжнародними партнерами, бути готовою до певних тактичних і стратегічних компромісів, які дозволять зупинити війну та досягти головних цілей: збереження суверенітету і державної незалежності, життя громадян, забезпечення безпеки, вступу до Європейського Союзу.

При цьому, найвищим пріоритетом має залишатися захист життя українських громадян. Колосальні людські втрати — як серед військовослужбовців, так і серед цивільного населення — покладають на політичне та військово керівництво держави обов'язок і відповідальність шукати усі можливі й навіть надзвичайні засоби для припинення війни. Це має здійснюватися без де-юре відмови від тимчасово окупованих територій, але з усвідомленням реальності ризику повної дестабілізації та демографічного виснаження України внаслідок продовження російсько-української війни.

II. ОСНОВНІ ПІДСУМКИ І ПРЕДМЕТ ДІАЛОГУ

Обмін полоненими.

Досягнуто домовленості про масштабний обмін військовополоненими у форматі «1000 на 1000». Це стало єдиним конкретним і практичним результатом переговорів, який має бути реалізований до кінця травня 2025 року.

Відсутність згоди на припинення вогню.

Україна запропонувала встановити тимчасове 30-денне припинення вогню. Проте

російська сторона відмовилася від цієї ініціативи, продовживши бойові дії, зокрема завдавши дронних ударів по Києву, Харкову та Миколаєву в ніч після переговорів.

Політичні вимоги Росії.

Російська Федерація наполягала на виведенні Збройних Сил України з чотирьох тимчасово окупованих областей — Донецької, Луганської, Херсонської та Запорізької. Ці вимоги були категорично відкинуті Україною як такі, що суперечать її суверенітету, Конституції України та міжнародному праву.

Пропозиція прямого діалогу Зеленського та Путіна.

Українська сторона ініціювала організацію зустрічі глав держав, однак Росія відмовилася, зберігши діалог виключно на рівні делегацій.

III. РИЗИКИ І ВИКЛИКИ

Підрив довіри до переговорного процесу.

Відмова Російської Федерації від припинення вогню, продовження атак і зневажання високого дипломатичного формату засвідчують, що Кремль використовує переговори як засіб для виграшу часу та створення ілюзії миролюбства на міжнародній арені.

Сценарій затягування війни.

Складається враження, що Російська Федерація прагне не миру, а трансформації конфлікту у «заморожену» форму з метою подальшої легітимізації окупаційного режиму.

Зовнішній тиск на Україну.

Деякі західні партнери (виходячи з неофіційних позицій, практик «чорної дипломатії» та м'якого дипломатичного тиску — зокрема, представники США, Німеччини, Франції, Італії), діючи за лаштунками, намагаються схилити Україну до поступок, посилаючись на реалії загострення конфлікту та загрозу подальшої ескалації російсько-української війни. Це, безумовно, викликає занепокоєння в контексті дотримання норм міжнародного права та принципу непорушності державних кордонів.

Водночас, з огляду на реалії та небезпеки, що несе подальше продовження війни, така позиція окремих партнерів відкриває простір для альтернативного дипломатичного шляху, який — за умов дотримання національних інтересів України — може сприяти зупиненню воєнних дій та створити передумови для подальшого захисту й відновлення законних прав і інтересів Української держави.

Та, за будь-яких умов українська держава має дотримуватися стратегічно виваженого курсу: війна — це не лише збройне протистояння, а й руйнівна демографічна, економічна та духовна катастрофа. Влада зобов'язана робити все можливе, аби

зупинити війну, не визнаючи юридично окупацію окремих територій, але рятуючи життя співгромадян і зберігаючи державність на реально контрольованій території.

IV. ПРОГНОЗИ І МОЖЛИВІ СЦЕНАРІЇ

Мир не буде швидким.

В умовах жорсткої позиції Кремля реальне припинення бойових дій у короткостроковій перспективі виглядає малоімовірним.

Майбутній формат переговорів.

Очікується новий багатосторонній саміт за участю США, ЄС, Туреччини, а можливо — також Китаю чи Ватикану. Ймовірною умовою його проведення стане принаймні тимчасове припинення вогню з боку Російської Федерації, а відповідно — і з боку України.

Позиція України на даний час.

Україна відкрита до діалогу, але не погодиться на поступки у питаннях суверенітету, устрою держави та територіальної цілісності, гарантованих Конституцією України та міжнародним правом.

У межах цієї позиції варто зосередитися на досягненні чотирьох ключових цілей:

- припинення активної фази війни;
- збереження незалежності України в межах реально контрольованої території;
- забезпечення конституційних гарантій життя, здоров'я, честі, гідності, недоторканності та безпеки громадян України;
- створення умов для подальшого безпечного і гідного життя громадян із перспективою реінтеграції тимчасово окупованих регіонів у майбутньому.

V. ВИСНОВКИ

Стамбульські переговори 16 травня 2025 року засвідчили наявність певного дипломатичного каналу, але також виявили небажання Росії досягати реального мирного врегулювання у питанні триваючої російсько-української війни. За таких умов Україна повинна залишатися гнучкою, але принциповою, шукаючи компроміси, які не суперечать її стратегічним національним інтересам.

У центрі державної політики мають залишатися:

- збереження життя українських громадян;
- захист державності та національного суверенітету;
- утвердження європейського курсу України;
- створення надійної системи безпеки, що унеможливить повторення агресії в майбутньому.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Зеленський В. Пріоритет номер один – це повне, безумовне й чесне припинення вогню: виступ Президента України на саміті Європейської політичної спільноти [Електронний ресурс] // Офіс Президента України. – 2025. – 16 травня. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/news/prioritet-nomer-odin-ce-povne-bezumovne-j-chesne-pripinennya-97825>
2. Сибіга А. План Путіна зазнав поразки: Сибіга підбив підсумки переговорів у Стамбулі [Електронний ресурс] // РБК-Україна. – 2025. – 16 травня. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/rus/news/plan-putina-zaznav-porazki-sibiga-pidbiv-1747432679.html>
3. Reuters. Росія заявила, що переговори з Україною призвели до угоди про обмін полоненими та домовленості продовжити переговори [Електронний ресурс] // Reuters. – 2025. – 16 травня. – Режим доступу: <https://www.reuters.com/world/europe/russia-says-it-is-satisfied-with-ukraine-talks-istanbul-ready-keep-talking-2025-05-16/>
4. Teslova, E. Москва та Київ домовилися в Стамбулі провести найбільший обмін полоненими: міністр оборони України [Електронний ресурс] // Anadolu Agency. – 2025. – 16 травня. – Режим доступу: <https://www.aa.com.tr/en/russia-ukraine-war/moscow-kyiv-agree-in-istanbul-to-hold-biggest-prisoner-swap-ukrainian-defense-chief/3570642>
5. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР (статті 1, 2, 3, 17) [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text>
6. 6. Статут Організації Об'єднаних Націй : міжнародний договір від 26 червня 1945 р., м. Сан-Франциско [Електронний ресурс] // Вікіджерела. – Режим доступу: https://uk.wikisource.org/wiki/Статут_Організації_Об'єднаних_Націй
7. Хартія основних прав Європейського Союзу : урочиста прокламація від 7 грудня 2000 р. [Електронний ресурс] // Центр громадянських свобод. – Режим доступу: <https://ccl.org.ua/posts/2021/11/hartiya-osnovnyh-prav-yevropejskogo-soyuzu/>
8. У квітні–травні 2025 року в низці публікацій Politico Europe, Der Spiegel, Le Monde згадувалось про «втомленість» частини союзників від війни.